

Sygn. akt II CSK 293/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa M. K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Izby Administracji Skarbowej w S. i
Naczelnikowi Pierwszego Urzędu Skarbowego w K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 grudnia 2021 r.,
na skutek skarg kasacyjnych powoda oraz pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. zezwala powodowi na złożenie pisma procesowego z dnia 15 czerwca 2021 r.;**
- 2. odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych stron do rozpoznania;**
- 3. zasądza od M. K. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7.100 zł (siedem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargami kasacyjnymi powoda M. K. oraz pozwanego Skarbu Państwa – Izby Administracji Skarbowej w S. i Pierwszego Urzędu Skarbowego w K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 23 grudnia 2020 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zaś pozwany na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W obu przypadkach te przesłanki nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych

i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN z dnia: 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN z dnia: 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN z dnia: 24 października 2012 r., I PK 129/12; 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015,

nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, że pozwany, pomimo przytoczenia przyczyny kasacyjnej w postaci istotnego zagadnienia prawnego, w ogóle nie sformułował w konkretny sposób tego zagadnienia. Przy czym nie jest rolą Sądu Najwyższego dokonywanie wykładni, o jakie zagadnienie może chodzić stronie w skardze kasacyjnej. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie wskazał, z czym wiązać się ma podnoszone zagadnienie, a zatem powołanie tej przyczyny kasacyjnej nie spełnia wymogów wynikających z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego. Oczywiście jest, że powyższych warunków nie spełnia samo stwierdzenie skarżącego o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, bez podjęcia nawet próby jego konkretnego sformułowania. Fakt ten czyni w efekcie bezskuteczny wniosek pozwanego o przyjęcie skargi do rozpoznania w oparciu o tę przesłankę.

Marginalnego zauważenia wymaga, że takim zagadnieniem nie może być sformułowane przez skarżącego pytanie (jeżeli uznać, że ono miałoby stanowić istotne zagadnienie prawne): „czy można mówić, że doszło do złożenia przez powoda/wierzyciela oświadczenia w ramach toczącego się między stronami sporu?”. Formułując istotne zagadnienie prawne, pozwany powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne, a jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie. Ponadto zagadnienie powinno mieć charakter abstrakcyjny, syntetyczny oraz uniwersalny. Przedstawione przez skarżącego pytanie nie zawiera tych cech. Poza tym skarżący nie przytoczył również ani nie uzasadnił takich argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. Nie wyjaśnił również dlaczego te zagadnienie ma charakter istotny.

Jeżeli chodzi o oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze musi temu towarzyszyć wywód skarżącego,

na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentacja wskazująca na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, iż skarga jest oczywiście uzasadniona, to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 155/21). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo).

Pozwany nie wykazał, aby zaskarżone orzeczenie było dotknięte tego rodzaju nieprawidłowościami. Skarżący wskazał w skardze kasacyjnej własną i subiektywną ocenę materiału dowodowego, w tym przede wszystkim podnosząc, że doszło do zrzeczenia się roszczenia o odsetki po stronie powoda za okres 5 lutego 2015 r. – 21 lipca 2016 r. Tymczasem z motywów rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego wynika, że Sąd ten nie uznał pisma powoda z dnia 4 lutego 2015 r. jako częściowego zrzeczenia się roszczenia. Sąd drugiej instancji słusznie zauważył, że pismo to wiązało się jedynie z wykonaniem prawomocnego wyroku w kontekście wszczętego postępowania kasacyjnego, z uwagi na fakt, że wyrok ten (wyrok Sądu Apelacyjnego) został uchylony, a więc kwestia tych konkretnych odsetek, jak również treści wynikających z pisma stała się bezprzedmiotowa. Bez znaczenia również pozostaje dla powyższego podnoszona przez pozwanego kwestia, iż chodzi o odsetki za opóźnienie w spełnieniu tego samego roszczenia. Rację bowiem należy przyznać powodowi, że odsetki mają ścisły związek

z roszczeniem głównym (wynikającym z konkretnego tytułu prawnego), mając jednocześnie charakter roszczenia ubocznego, co oznacza, że ich byt zależy od świadczenia głównego. Wobec zaś uchYLENIA przez Sąd Najwyższy wyroku Sądu Apelacyjnego, wyeliminowany został z obiegu tytuł prawny do świadczenia głównego, jak i odsetkowego.

Również powód nie wykazał, aby jego skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Skarżący upatrywał dla siebie pozytywnych skutków prawnych w wadliwej – w jego ocenie – opinii Fundacji „B.”. Wszystkie podniesione przez skarżącego zarzuty odnośnie do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skupiały się wokół polemiki z opiniami sporządzonymi przez Fundację. W ocenie skarżącego przede wszystkim opinia Fundacji „B.” nie została sporządzona przez podmiot instytucjonalny, jak również nie została podpisana przez dwóch jej pracowników.

Odnosząc się do twierdzeń powoda zauważenia wymaga, że w istocie opinia instytutu powinna być podjęta zespołowo, zawierać wspólne przeprowadzone badania oraz wyrażać jego stanowisko. Przy czym w doktrynie i orzecznictwie dominuje pogląd, że wymagane jest wskazanie osób, które przeprowadziły badania i wydały opinię, podpisana zaś może być jedynie przez jedną osobę uprawnioną do reprezentacji instytutu. Nie jest zatem konieczne, żeby każdorazowo opinia była podpisana przez dwie osoby, złożenie podpisu przez jedną z osób reprezentujących Instytut (w tym przypadku Fundację „B.”) nie świadczy zatem o jej wadliwości. Sąd Apelacyjny był uprawniony oprzeć swoje ustalenia na tej właśnie opinii. Oczywiście, w toku postępowania rozpoznawczego powód był uprawniony do zgłaszania zastrzeżeń co do rzetelności i prawidłowości przeprowadzonej opinii, jednakże to na Sądach *meriti* spoczywała powinność zbadania, czy opinia stanowi wystarczające źródło fachowych informacji oraz czy na jej podstawie mogą poczynić ustalenia faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sporu. To sąd *meriti* dokonuje bowiem oceny opinii biegłego sądowego lub instytutu pod względem fachowości, rzetelności czy logiczności. Przy czym sąd nie może nie podzielić merytorycznych poglądów biegłego lub w ich miejsce wprowadzić własnych twierdzeń (zob. wyrok SN z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13).

Powód nie jest zatem uprawniony do kwestionowania na etapie postępowania kasacyjnego oceny merytorycznej opinii instytutu, a jego zarzuty w przeważającej mierze sprowadzały się właśnie do tego. O oczywistej zasadności skargi nie może bowiem przekonywać błędna – zdaniem skarżącego – ocena przez Sąd Apelacyjny dowodu z opinii biegłego (instytutu). Kwestia ta usuwa się bowiem spod kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym, z uwagi na treść art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c. (zob. np. postanowienie SN z dnia 8 lutego 2019 r., II CSK 404/18).

W związku z tym jedynie na marginesie należy wskazać, że Sąd Apelacyjny nie zdezawuował opinii w części, ale nie uwzględnił części kwoty, która z niej wynikała, gdyż w części ustalenia opiniujących wykraczały poza podstawę żądania powoda.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego (z obu skarg kasacyjnych) orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 9 (ze skargi kasacyjnej powoda) i 7 (ze skargi kasacyjnej pozwanego) w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.), przy czym zasądzenie podlegała różnica między kwotami kosztów wynikającymi z tych przepisów.